

*В. О. Лозовой,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри культурології
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

МОРАЛЬ І ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПОВЕДІНКИ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ

Мораль і право виражають загальнолюдські уявлення про належне і справедливе й виконують важливі соціальні функції, насамперед регу-

лятивну, яка забезпечує регулювання поведінки людей (фізичних та юридичних осіб). Мораль виступає як внутрішній регулятор діяльності та поведінки людини і базується на почуттях обов'язку, совісті, справедливості тощо. Право – зовнішній регулятор, який може застосовувати примус, обмеження, а то й ізоляцію індивіда чи угруповання. Авторитет права легітимізує повноваження на примус. Мораль виникає в період доцивілізаційного розвитку людства, а право – з появою держави в ранніх цивілізаціях. Право є загальнообов'язковим соціальним регулятором, що спрямований на забезпечення прав і свобод громадян, ефективність якого гарантується державою. Воно є головним елементом саморегуляції суспільства. «В усій континентальній Європі, а також як і в Англії, право розглядається як природне доповнення моралі і як одна із основ суспільства» [1].

Мораль і право відрізняються за багатьма параметрами, але у них багато спільного. Вони регулюють поведінку і діяльність людей, виражають загальнолюдські уявлення про належне і справедливе. У моралі і права спільні покликання і мета – забезпечення стійкого розвитку суспільства, впорядкування відносин між людьми на ґрунті загальнолюдських моральних цінностей: свободи, рівності, гуманізму, справедливості. Моральне обґрунтування права та правове забезпечення моральних норм ведуть до їх гармонійності і дієвості. Але норми моралі існують у свідомості людей та реалізуються в їх поведінці на основі внутрішнього переконання, а норми права завжди приймаються спеціально уповноваженими державними органами й мають документальне, формально визначене відображення в законах, указах, постановах тощо. Норми права є деперсоніфікованими, формально однаковими і обов'язковими для всіх, кого вони стосуються й окреслюють свободу зовнішньої поведінки людей, залишаючись у більшості випадків формально нейтральними до їх внутрішніх мотивів.

Мораль як відносно автономний соціальний інститут не лише завжди впливала на соціальний інститут права, але й відчувала на собі зворотній вплив. Правова норма має бути морально виправданою. Правова система не може суперечити пануючій моральній системі. Але між нормами моралі і права можуть виникати конфлікти і суперечності, вирішення яких є важливою стороною процесу вдосконалення законодавства. Основними причинами суперечностей між нормами права

і моралі є недосконалість окремих правових норм або їх відставання від потреб суспільного життя, випереджаючий характер морального розвитку (висування моральністю більш високих вимог до людської поведінки порівняно з правом), різниця в об'єктивних властивостях правових приписів і моральністю тощо. Оскільки норми права завжди складають єдину за своєю сутністю, змістом та соціальним призначенням систему. Стосовно моралі, то в суспільстві можуть існувати декілька систем моральних норм (особливо в умовах глобалізму та мультикультуралізму): етнічні, верстові, релігійні, професійних спільнот, минулих соціальних систем тощо. Мораль є більш гнучкою та динамічною системою соціальних норм, а право внаслідок набуття формального визначення змісту виступає як більш стабільне явище й за певних умов може бути консервативним (правова норма хоч і застаріла, але, якщо законодавець її не скасував, вона повинна виконуватись).

Функціонування права в Україні має свою специфіку. Воно виступало не лише регулятором поведінки людей, а й формою духовності українського суспільства, втілення його корінних інтересів, характерних рис ментальності, ідеалів. Змінюється співвідношення держави і громадянського суспільства на користь останнього. Українське законодавство відмовилось від класового підходу до визначення сутності права та визнало залежність його розвитку від економіки. Низка факторів обумовлюють недосконалість сучасної системи законодавства. Це неврахування міжнародних стандартів, колізійність і розмитість повноважень між органами державної влади та місцевого самоуправління. Зокрема, значний прошарок чиновників, наділених владними повноваженнями та правом вирішувати питання на «власний розсуд», але в «рамках закону». Існують недоліки законодавства, які надають підстави для висновку про низький рівень культури законодавців [2].

Список використаних джерел:

1. Давид Рене. Основные правовые системы современности. – М., 1988. – С. 157.
2. Шишко В. В. Культурологічні аспекти правотворчості: Монографія. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006. – С. 154–155.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
30 травня 2019 року**

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи НІОУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НІОУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права № 1 НІОУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НІОУ ім. Ярослава Мудрого;

О. В. Прудникова – д. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НІОУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НІОУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Т. М. Слінько – к. ю. н., доцент, завідувач кафедри конституційного права України НІОУ ім. Ярослава Мудрого;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НІОУ ім. Ярослава Мудрого

Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному українському суспільстві : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 200 с.

ISBN 978-966-937-725-8

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, правознавства, зокрема кримінального, конституційного, аграрного, екологічного права, кримінології, медицини, а також соціології, педагогіки та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи національного виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-725-8

ЗМІСТ

Гетьман А. П. ПЕРЕДМОВА 3

Тематичний напрям 1. **ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Максимов С. І.
ВЗАЄМОДІЯ МОРАЛІ І ПРАВА 4

Лозовой В. О.
МОРАЛЬ І ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ
Й ПОВЕДІНКИ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ 7

Погрібна В. Л.
ЧИ ВЛАСТИВА ПРАВУ АМОРАЛЬНІСТЬ? 10

Дзьобань О. П.
ДО ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ
СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 14

Прудникова О. В.
АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНФОРМАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ 17

Паиков Г. Д.
ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА СУД В НОВОЗАВЕТНОЙ ЭТИКЕ 21

Криворучко С. К.
МОРАЛЬ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ 25

Сідак Л. М.
ПРО НЕБЕЗПЕКИ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ АНОМІЇ
ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 30

Колесников М. П.
К ПРОБЛЕМЕ СООТНОШЕНИЯ МОРАЛИ И ПРАВА
В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ 34

Меліхова Ю. А.
МОРАЛЬ І ПРАВО: ЗОНА СПІЛЬНОГО ПЕРЕБУВАННЯ 39

О. А. Stasevska, О. V. Umanets
INTERDEPENDENCE OF MORALITY AND LAW:
THE PHILOSOPHICAL ASPECT 43

Радутний О. Е.
МОРАЛЬ І ПРАВО ЕРИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ТА ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ 46

Пономарьов О. С., Чеботарьов М. К., Терещенко К. І.
МОРАЛЬ І ПРАВО В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІДЕРА 51

Мищенко В. И.
ДУХОВНОСТЬ В СИСТЕМЕ ПРАВА 56

Сідак Л. М., Ципищук К. В.
МОРАЛЬНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА – ОСНОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЮРИСТА 60

Тематичний напрям 2. **СУПЕРЕЧНОСТІ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

Чурсин Н. Н.
К ВОПРОСУ О ПРОТИВОРЕЧИВОСТИ
МОРАЛЬНОЙ И ПРАВОВОЙ ПРАКТИКИ 65

Савінова Н. А.
КРИЗА ЦІННОСТЕЙ В ПАРАДИГМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА 70

Меліхова Ю. А., Матвісіко В. В.
ВПЛИВ МОРАЛІ НА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ 74

Сиротенко С. Є.
МОРАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ ЯК ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ
ПРАВОСУДНОГО СУДОЧИНСТВА 77

Трофименко В. А.
КОНТРОЛЬНА ВЛАДА ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ:
ТОЧКИ ЗІТКНЕННЯ 80

Ткачова О. В., Бойко В. О.
МОРАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОЦЕСУ
ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНОГО 84

Соляник К. Є., Перцель К. С.
СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ
В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА 89

Маслак Н. В., Нестеренко І. В.
ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ ТА МОРАЛЬНОСТІ
ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ 92

Мохончук Б. С., Шаранова В. В.
ПРАВОВИЙ ТА МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТИ
ВІЛЬНОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ 96